ולידתו בקדושה. היכא דלידתו של בן בקדושה מיחלף בישראל גמור: **מ"ט לא אמר רבא.** דיליף לה מוחסב עם קונהו: **משא"כ בחסה העבריה.** לקמיה בעי לה: **ואיהי נמכרת ונשנית.** לקמי' יליף ליה: **בעל כרחו.** לקמיה מפרש ליה: **יפירה עליו אמה העבריה.** אלמא כל הנך איתנהו בה: **כגון שיעבדה.** ותו לא נפקא בהני אלא בגט: **הילכתא.** הלכות אמה העבריה ואם רצתה לצאת בא' מאלו בלא גט תצא קמ"ל: **ולא בכפיון.** אם יש לו לשלם את הקרן ואין לו ממה לשלם הכפל אינו נמכר: **בזממו.** אם העיד בחבירו שגנב והוזם ואין לו במה לשלם אינו נמכר: **בגניבתו כיון שנמכר פעם אחת שוב אינו נמכר.** קס"ד ונמכר בגניבתו משמע ליה ונמכר פעם אחת ולא שתי מכירות: **לאן בגניבה אחת לאן בשתי גניבות.** בגניבה אחת פעם אחת דאם אינו שוה כל גניבתו אינו נמכר בשביל חציה ולכשיולא ימכר משום חציה והאי דקתני ונמכר ונשנה בשתי גניבות [ב] אפילו לא עמד בדין עד שגנב שתיסה ואינו שוה אלא דמי האחת נמכר וחוזר ונמכר בכל חדא וחדא קיימן ביה ונמכר בגניבתו: **טובא משמע.** אם עמד על שתיהן בדין א' כולן קיימן ביה בגניבתו כדכתיב (יומה ד) ובהמה רבה וגו' והדגה אשר ביאור (שמות ז): **אלא לאן באדם אחד.** שעמד בדין בבת אחת אינו נמכר ונשנה אפילו בגניבות הרבה דהוה דומיא דאחת [ג] הכתוב הוציאה בלשון יחיד אבל בשני בני אדם שמעמידים אותו שתי פעמים בדין נמכר בשביל כל אחת ואחת והוא הדין אם גנב ועמד בדין ונמכר וחזר וגנב משיצא חפשי חוזר ונמכר: **ה"ג ה"ר גניבו אלף ושוה ה' מאות נמכר וחוזר ונמכר גניבו ה' מאות ושוה אלף אינו נמכר גנבו:** **נהא זכנהו ר"א לרבנן.** יש לו פתחון פה ונלחון במחלוקת זה: **ולא חלין.** כי השתא ששוה שכר עבודת שש שנים פי שנים בגניבתו ואין עליו לעבוד אלא חציו: **מאי ניהו.** ה"ד בעל כרחו דעבריה טפי מעברי אי למימרא דאי ליה גירעונה כתבינן ליה שטרא על דמיה ותתנם לו כשתשיג ידה מנא לן הא איהו נקיט מרגניתא גופה המשועבד לו ואנן יהבינן ליה חספא: **בע"כ דאב.** אם יש לו כופין אותו ופודה אותה: **ומני.** הא דקתני אינה נמכרת ונשנית: **מוכר אדם בתו לאישות ושוגה.** קיבל בה קידושין ונתארמלה או נתגרשה מן האירוסין חוזר ומקדשה לאחר וכסף קידושיה שלו אם לא בגרה: **נשפחות ושוגה.** מכרה וילאה בשש או ביובל או במיתת האדון ועודה קטנה חוזר ומוכרה אבל [ד] יוצאה בסימנין לא דאפילו לא מכרה מעולם והביאה סימנין אינו מוכרה כדתניא במסכת ערכין (דף כט:) יכול ימכור אדם את בתו כשהיא נערה אמרת ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר: **לאישות אחר שפחות.** מוכרה בקבלת קידושין אחר שמכרה לשפחות וילאה וחזרה אליו: **אבל [לא] לשפחות אחר אישות.** קיבל [ה] קידושין וחזרה אליו שנתארמלה אין חוזר ומוכרה לשפחות ולקמיה ילפי' לה: **ובפלוגתא דהני תנאי.** כלומר קמיפלגי ת"ק ור"ש בדרשה דהאי קרא דפליגי בה ר"א ור"ע: [ו] בדברי ר"ע גרסינן

כאן שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה. פי' בקונטרס אז רוח חכמים נוחה הימנו ותימה דבפרק מי שמת (ב"ב קמט.) גבי עובדא דאיסור גיורא ה"ל תליסר אלפי זוזי בי רבא פי' בפקדון כי קא סבר קאמר רבא היכי ליקיינהו רב מרי להנהו זוזי וכו' משמע דרבא לא רצה לשלם לרב מרי בר רחל אלא היה רוצה לזכות בהן והשתא וכי לא היה רוצה שתהא רוח חכמים נוחה הימנו שהרי רב מרי בר רחל הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הוה [ט] ואומר ר"ת דלגבי הלוקח שעושה לו טובה [י] אין רוח חכמים נוחה הימנו שמשלם רעה תחת טובה אבל התם פקדון הוה ואדרבה רבא טרח לשומרס [א] ואין נראה לר"י לחלק כלל בין מלוה לפקדון [ב] אלא נראה לר"י לפרש הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה אין רוח חכמים נוחה הימנו לפי שהוא קרוב להיות ישראל גמור ואתי לאיחלופי ולשוויה ישראל גמור ואם ייבם אשת אחיו יאמרו שאינה זקוקה עוד לאחיו שהיתה הורתם ולידתם בקדושה [ג]:

כאן בגניבה אחת כאן בשתי גניבות. פי' בקונטרס בהא אינו חוזר ונמכר וה"ק ונמכר פעם א' בגניבה אחת ולא פעמיים בגניבה אחת אבל נמכר הוא שתי פעמים בשתי גניבות ואפילו לא עמד בדין עד שגנב שתיהן [ד] ואינו שוה אלא דמי אחת נמכר וחוזר ונמכר בכל חדא וחדא קיימן ביה בגניבתו טובא משמע שתיהן בדין כולהו קיימן בגניבתו כדכתיב ובהמה רבה והדגה אשר ביאור ואפ"ה חזר ונמכר הוא דאיכא אלא כאן באדם אחד שעמד בדין בבת אחת אפילו בגניבות הרבה אינו נמכר ונשנה דאלי גניבה היא אבל בב' בני אדם שמעמידין אותו בדין שתי פעמים נמכר בשביל כל אחת ואחת וה"ה אם גנב ועמד בדין ונמכר וחזר וגנב משיצא לאחפשי חוזר ונמכר עכ"ל וקשה מה שפירש בגניבה אחת אינו חוזר ונמכר דהא לא אתיא לא כרבנן ולא כר"א דהא בסמוך קאמר ת"ר היה גניבו אלף ושוה ה' מאות אינו נמכר וחוזר ונמכר וכר"א נמי לא אתי דאיהו קאמר אם היה גניבו כנגד ממכרו נמכר ואם לאו אינו נמכר ולא אמר רבא בהא זכנהו ר"א לרבנן דמאי שנא גניבו חמש מאות ושוה אלף דאין נמכר [ה] דנמכר כולו אמר רחמנא ולא חציו ה"נ נמכר בגניבתו אמר רחמנא ולא נמכר בחצי גניבתו: ומפדין אותה בעל כרחו: סבר רבא למימר בעל כרחיה דאדון א"ל אביי מאי ניהו [ו] דכתבנא ליה שטרא אדמיה אמאי נקיט מרגניתא בידיה יהיבנא ליה חספא אלא אמר אביי [ז] בעל כרחיה דאב משום פגם משפחה אי הכי עבד עברי נמי נכפינהו לבני משפחה [ח] משום פגם משפחה הדר אזיל ומזבין נפשיה ה"נ הדר אזיל ומזבין לה הא קתני אינה נמכרת ונשנית ומני ר"ש היא דתניא [ט] מוכר אדם את בתו לאישות ושונה [י] לשפחות ושונה [יא] לאישות אחר שפחות [יב] אבל לא לשפחות אחר אישות רש"א כשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות כך אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות ובפלוגתא דהני תנאי דתניא [5] בבגדו בה

כיון

אמר אביי בעל כורחיה דאב. פירש בקונטרס אם יש לו כופין אותו ופודה אותה וק"ק להר"מ א"כ מאי קאמר בסמוך ה"נ דאזיל ומזבין לה ומה תועלת במכירתו מאחר דנכוף אותו לפדותה ושמא יש לומר דנכוף בני המשפחה לפדותה בע"כ דאב משום דלא ניחא ליה לאב שתחזור לביתו ויהא פרנסתו [ז] עליה והשתא ניחא שפיר דהדר אזיל ומזבין לה:

כיון

א [מיי' פ"ו מהל' נחלות הל' יב טוש"ע חו"מ סי' רפג סעי' ב]:

קעג ב מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה ז:

קעד ג מיי' פ"ג מהל' גניבה הלכה יב סמג עשין עח:

קעה ד מיי' שם הל' טו:

קעו ה מיי' שם הל' יד:

קעז ו מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה ג סמג עשין פה:

קעח ז מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה יא ופ"י שם הלכה יא סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לז סעיף ג:

קעט ח ט י מיי' פ"ד מהלכות עבדים הלכה יג:

תורה אור השלם

1. אל תִּתְגְּרוּ בָם כִּי לֹא אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד מִדְרַךְ כַּף רָגֶל כִּי יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי אֶת הַר שֵׂעִיר: דברים ב ה
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי לוֹט נָתַתִּי אֶת עָר יְרֻשָּׁה: דברים ב ט
3. וְחִשַּׁב עִם קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶסֶף מִמְּכָרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ: ויקרא כה נ
4. אִם זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ: שמות כב ב
5. אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לוֹ יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לִמְכָרָהּ בְּבִגְדוֹ בָהּ: שמות כא ח

מוסף רש"י

כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר. עשר עממין נתתי לו שבעה לכם וקיני וקניזי וקדמוני הן עממון ומואב ועמיר אחת מהם לעשו והשתים לבני לוט בשכר שהלך אתו למצרים ושתק על מה שהיו אומרים על אשתו אחותו היא עשאו כבנו (דברים ב ה). **ער.** שם מדינה (שם ט). **יתירה עליו אמה העבריה.** שקונה עצמה בכל אלה ובסימני נערות, כדילפינן לעיל (ד.) מוילאה חנם (לעיל יד:). **בגנבתו ולא בזממו.** ואין ממכרין אם העידוהו שגנב ואין לו מה לשלם ונגמר דינו למכר כדכתיב ונמכר בגנבתו (מכות ב:). **משום פגם משפחה.** גנאי הוא לסם (כתובות פד.). שהיו בושין בדבר (סנהדרין עה.).

הגהות הגר"א

[א] גמ' גניבו אלף ושוה ה' מאות נמכר וחוזר ונמכר. ל"נ ני' הרמב"ם ואינו חוזר ונמכר וכ"ה במכילתא וכיה גירסא נכונה מאד:

מוסף תוספות

א. ותירץ ר"ת דהתם כיון שעשה לו העכו"ם חסד שהלוה לו יעשה עמו חסד ויתן לבניו אבל כאן שלא עשה עמו חסד כשהפקידים אצלו אין צריך להחזיר לבניו. תוס' ב"ב קמט. ד"ה מגמרי. ב. דכיון דבמלוה דליכא שיעבודא יש לו להחזיר כל שכן בפקדון שהוא בעין ואין שליחות יד בו שראוי להחזירו. ריטב"א. אדרבא טפי מסתברא דבפיקדון דברשותיה דמריה איתא יחזיר. שיטה לא נודע למי. ג. [אבל] כשהורתו ולידתו שלא בקדושה אמרינן דרוח חכמים נוחה הימנו דלא אתי למיחלף בישראל גמור ולומר דיש לו חייס. תוס' הרא"ש. ד. אפי' גנב הכל מאיש אחד והעמידו בדין בפעם אחת על כולן. **שם.** ה. דבגניבתו משמע חדא גניבה ולא שתי גניבות מדלא כתיב בגניבותיו. תוס' הרא"ש.